

Priority českého předsednictví Radě EU s důrazem na klima a energetiku

Sociální dopady energetické transformace

Téma sociálních dopadů, rostoucích cen energií a energetické chudoby se stalo palčivým problémem a může ohrozit evropské ambice na klimatickou neutralitu. Tomuto tématu je proto nutné věnovat prioritní pozornost při práci předsednictví na klimatických a energetických politikách. Česko by se mělo zasadit o urychlení práce na přípravě Sociálního klimatického fondu a navrhnout další zdroje jeho financování tak, aby mohl být spuštěn dříve než v roce 2026, jak je navrženo. V roce 2023 končí závazkování nástroje Next Generation EU a v roce 2024 proběhne střednědobé hodnocení víceletého finančního rámce EU (MFF). Česko by mělo využít této příležitosti k zahájení diskuse o financování posílení sociální dimenze balíčku Fit for 55. Česko navíc může ukázat některé programy, které pomáhají (Kotlíková dotace a půjčka) nebo by mohly pomáhat (Nová zelená úsporám v případě zpřístupnění nízkopříjmovým domácnostem) v boji s energetickou chudobou. Mělo by se proto v této oblasti prezentovat i v rámci doprovodného programu předsednictví. Důraz na sociální spravedlnost klimatické politiky navíc může propojit Česko s dalšími členskými státy a jako pozitivní agenda překonat nedůvěru k Česku mezi evropskými partnery. Toto zaměření také perfektně naplňuje programové prohlášení vlády, které prezentuje klimatickou politiku jako příležitost, ale upozorňuje na potřebu zohledňovat možné sociální a ekonomické dopady a specifické podmínky ČR.

Revize EU ETS

Česko by mělo dokončit práci Rady EU na přijetí revidované Směrnice o EU ETS. Zpřísnění lineárního redukčního faktoru a zrušení povolenek přidělovaných zdarma jsou důležité kroky k tomu, aby systém EU ETS i nadále plnil svou funkci hlavního nástroje snižování emisí EU. Zařazení nových sektorů jako letectví, námořní doprava a spalování odpadů přinese jak snižování emisí, tak lepší legitimitu systému, tak vyšší výnosy využitelné pro modernizaci energetiky. Jedině včas schválený a důsledný systém EU ETS nastaví očekávání a strategie investorů v souladu s evropskými klimatickými cíli.

Nařízení o sdílení úsilí

Česká republika by se měla zasadit o to, že revize Nařízení o sdílení úsilí (ESR) zůstane důležitým nástrojem pro snižování emisí ze sektorů mimo EU ETS a jeho role se nadále posílí, nikoliv oslabí. Pro úspěšné dosažení cíle snížit emise EU o alespoň 55 % do roku 2030 je nutné zachovat národně závazné cíle pro sektory ESR, a to i pokud vejde v platnost ETS2 pro dopravu a budovy. Česko může jít příkladem ve snižování emisí z budov, kde již několik let funguje program Nová zelená úsporám. Měli bychom se snažit ukázat, že národní cíle lze pomocí vhodných politik naplnit a ve výsledku z toho mohou benefitovat občané členských zemí např. díky úspoře na energiích.

Směrnice o obnovitelných zdrojích a o energetické účinnosti

Dialog o zásadních dvou směrnících, které stanoví tempo transformace energetiky, začne právě v době českého předsednictví. Vzhledem k tomu, že na dosažení národních cílů v oblasti OZE a úspor jsou určeny také prostředky Modernizačního fondu, jehož je Česko v současnosti druhým největším příjemcem, mělo by se české předsednictví snažit o včasné

projednání a ambiciózní cíle těchto směrnic. Jedině při vysoko nastavených cílech bude legitimní požadovat také další prostředky na jejich plnění. Navíc vzhledem k ambici cíle 55 % a Komisí navržených směrnic je nutné nastavit rychlejší tempo dekarbonizace energetiky co nejdříve, aby bylo možné začít s přípravou dalších investic do obnovitelných zdrojů a úspor. Vládní programové prohlášení a celková změna postoje k obnovitelným zdrojům dávají naději, že Česko nebude znovu opakovat pokusy o snížení svých národních cílů. V případě, že se české předsednictví bude moci zaštitit navýšením některého národního cíle nad Komisí navrženou úroveň, může být v roli deal makera při předsednictví úspěšné.

Nařízení o dosažení klimatické neutrality v odvětví využívání půdy, lesnictví a zemědělství (LULUCF)

Na základě vlastních zkušeností s úbytkem lesů vlivem klimatické změny a s využitím zdejších zkušeností v přírodních vědách by Česko mělo být aktivní v dokončení vyjednávání nařízení o LULUCF. Zásadní je zakotvit spravedlivé započítávání všech změn v krajině tak, aby byl jasně oceněn přínos přírodě blízkých postupů hospodaření, druhové a věkové diverzity lesů a podobně. Nezbytnou součástí ochrany lesů a půdy jako depozit uhlíku je také nastavení pravidel pro udržitelné využívání biomasy.

Zelená dohoda pro Evropu jako příležitost

Programové prohlášení říká *“Green Deal je pro nás příležitostí, jak investicemi do udržitelného rozvoje, čistých a obnovitelných zdrojů a cirkulární ekonomiky výrazně modernizovat českou ekonomiku, zvýšit kvalitu života a zlepšit životní prostředí. Vynaložené veřejné finanční prostředky musí směřovat do takových řešení, která povedou ke snížení emisí skleníkových plynů.”* Vláda by tedy měla v rámci předsednictví cílit na posilování a udržení takového rámce debaty mezi členskými státy EU i vůči české společnosti. Proto je velmi důležité dávat důraz na sociální rozměr celé věci, jak uvádíme v prvním bodě našich priorit.

Nařízení proti odlesňování

V listopadu 2021 představila Komise legislativní návrh týkající se komodit a produktů spojených s odlesňováním a degradací lesů. Tento návrh vyplývá z klíčových politických závazků EU, zejména v oblasti Zelené dohody pro Evropu a zároveň je velmi očekáván i občany EU. Veřejné konzultace se zúčastnilo více než 1,2 milionů občanů EU. Očekává se, že finální fáze schvalování tohoto návrhu připadne na české předsednictví, které by mělo navázat na aktivity francouzského předsednictví, jež vnímá tento návrh jako jednu z priorit. Návrh přináší celou řadu unikátních a velmi dobrých opatření pro ochranu lesů jako due diligence systém či to, že se návrh nesoustřeďuje pouze na legalitu dané komodity (tedy zda byla vyprodukována v souladu s předpisy země původu), ale musí být také tzv. „deforestation-free“, což znamená, že komodita nezpůsobila nebo nepřispěla k odlesňování či degradaci lesů. Tyto klíčové principy musí být v návrhu zachovány a zároveň je žádoucí, aby se působnost nařízení neomezovala pouze na lesy, ale byla rozšířena i na další cenné ekosystémy (mangrovy, mokřady, savany, rašeliniště atd.). Francouzské předsednictví již indikovalo ambici rozšířit záběr nařízení a ČR by měla nejen tento krok podpořit, ale snažit se během svého předsednictví úsilí francouzských kolegů dovést do úspěšného konce.

COP27

COP27 se odehraje během českého předsednictví. Česká republika by měla předem zodpovědně zvážit, které úkoly a témata dokáže koordinovat vlastními silami a u kterých by naopak bylo vhodné oslovit jiné členské státy EU k úzké spolupráci. Coby stěžejní témata nadcházející klimatické konference v Egyptě se jeví navýšení ambicí pro snižování emisí a klimatické finance. Je proto klíčové, aby Česká republika nejen úspěšně koordinovala vyjednávání jménem EU s cílem dosažení co nejambicióznějšího výsledku, ale současně i naplnila vlastní závazek v oblasti klimatického financování.

Kontakty:

Kateřina Davidová, Centrum pro dopravu a energetiku, katerina.davidova@cde-org.cz

Ondřej Pašek, Hnutí DUHA, ondrej.pasek@hnutiduha.cz

Jan Freidinger, Greenpeace, jfreidin@greenpeace.org